

ZICHT OP RISICOGEZINNEN EN HULP

De Jeugdmonitor Zeeland is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland, de 13 Zeeuwse gemeenten en verschillende instellingen die op het gebied van jeugd werkzaam zijn.

De Jeugdmonitor Zeeland brengt de leefwereld van de Zeeuwse jeugd in kaart door gegevens te verzamelen over kinderen en jongeren van 0 tot en met 23 jaar.

De primaire doelstelling van de Jeugdmonitor is het voorzien in gegevens en informatie ter ondersteuning van (jeugd- en onderwijs)beleid van gemeenten, provincie en jeugdmonitorpartners. Hoofdverantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdmonitor Zeeland is Scoop, Zeeuws instituut voor sociale en culturele ontwikkeling. Scoop werkt in dit project nauw samen met verschillende partijen, waaronder GGD Zeeland, de Regio-politie Zeeland, RPCZ, Bureau Jeugdzorg Zeeland, SportZeeland en de regionale Meld- en Coördinatiefuncties op het gebied van voortijdig schoolverlaten. Het belangrijkste kanaal voor het bekend maken van de verzamelde informatie is de website www.jeugdmonitorzeeland.nl. Daarnaast verschijnen korte themarapporten.

Dit themarapport is er een uit de serie op basis van de 'Enquête Ouders Jonge Kinderen 2009'. Het onderzoek betreft een herhaling van de onderzoeken in 2001 en 2005. In mei 2009 hebben 1961 ouders van jonge kinderen (kinderen van drie of vier jaar) deelgenomen aan de enquête. Dit betekent een respons van 48%.

Dit rapport gaat over risicofactoren in Zeeuwse gezinnen met jonge kinderen. Een cumulatie van risicofactoren in een gezin heeft een negatieve invloed op de ontwikkeling van kinderen: de kans op een negatieve ontwikkeling is groot wanneer risicofactoren stapelen (Hermanns e.a., 2005; Peters en Woldringh, 1993). Daarnaast gaat het in dit rapport over het gebruik van hulp van Zeeuwse gezinnen en in hoeverre ouders tevreden zijn over de geboden hulp.

Centraal staan de vragen:

- Hoe groot is het aandeel gezinnen met verhoogd risico in Zeeland?
- In hoeverre is er bij gezinnen met verhoogd risico sprake van compenserende beschermende factoren?
- In hoeverre ervaren gezinnen 'opvoedingsstress' en maken zij zich zorgen over hun kind?
- In welke mate maken Zeeuwse gezinnen gebruik van hulp en hoe tevreden zijn zij over die hulp?
- In welke mate maken Zeeuwse gezinnen met verhoogd risico gebruik van hulp en hoe tevreden zijn zij daarover?

Bij deze vragen gaat de aandacht telkens ook uit naar de ontwikkelingen in de tijd en voor zover de aantallen observaties het mogelijk maken ook naar de verschillen tussen de gemeenten.

Voor dit rapport is gebruik gemaakt van enquêtes van de Jeugdmonitor Zeeland onder ouders met jonge kinderen in 2001, 2005, en 2009. Het gaat om gezinnen met een kind dat 4 jaar wordt in het jaar van onderzoek. Voor de analyse zijn gezinnen waar sprake is van een lichamelijke, verstandelijke beperking of ontwikkelingsachterstand bij het kind niet meegenomen. Dit betreft 4% van de gezinnen in elk onderzoeksjaar. Uiteindelijk zijn 6.875 door ouders ingevulde vragenlijsten gebruikt voor deze analyse (2001: 2482, 2005: 2523, 2009: 1870).

Risicofactoren

Naarmate er in een gezin meer risicofactoren aanwezig zijn, wordt de kans groter dat kinderen op een of andere manier zich negatief ontwikkelen, bijvoorbeeld gedrags- of ontwikkelingsproblemen krijgen, uitvallen op school of crimineel gedrag gaan vertonen. Hierbij maakt het niet uit welke van de 'erkende' risicofactoren precies aanwezig zijn (Hermanns e.a., 2005).

Om vast te stellen of er sprake is van een 'risicogezin' is - op basis van een gestructureerd overzicht van risicofactoren uit onderzoeksliteratuur (Hermanns e.a., 2005) - gekeken naar de volgende elf risicofactoren: eenoudergezin, vier of meer kinderen in het gezin, laag gezinsinkomen, laag geboortegewicht kind, kind in het ziekenhuis opgenomen geweest, kind met gehandicapt broertje of zusje, middelengebruik een van de ouders, kind met moeilijk temperament, een van de ouders is depressief (geweest), laagopgeleide ouders, slechte woonsituatie. Bij drie tot en met elf risicofactoren spreken we van een gezin met een verhoogd risico, een 'risicogezin'.

Tabel 1: Totaal aantal risicofactoren in gezinnen van jonge kinderen naar onderzoeksjaar

	2001	2005	2009
Geen risicofactoren	52%	55%	59%
Een of twee risicofactoren	41%	38%	37%
Drie of meer risicofactoren = verhoogd risico	6%	6%	4%
Totaal	100%	100%	100%

Het aandeel Zeeuwse gezinnen met een verhoogd risico blijkt in het voorbije decennium te zijn gedaald. Was er in zowel 2001 als 2005 nog sprake van het feit dat bij zes van de honderd onderzochte gezinnen drie of meer risicofactoren geteld werden, in 2009 zijn dat er nog maar vier van de honderd. Bij die risicogezinnen gaat het ook in verreweg de meeste gevallen om gezinnen die worden geconfronteerd met niet meer dan drie van de maximaal elf risicofactoren. Gezinnen met vier of meer risicofactoren komen vrijwel niet voor (2001:2%, 2005:1%, 2009:1%). Zes van de tien in 2009 onderzochte gezinnen worden zelfs in het geheel niet geconfronteerd met risicofactoren (59%). Bij iets minder dan vier van de tien gezinnen (37%) bedraagt het aantal risicofactoren een of twee.

De meest voorkomende risicofactoren zijn het hebben van vier of meer kinderen, slechte woonomstandigheden, het temperament van het kind en laag opgeleide ouders. Het hebben van vier of meer kinderen komt in 2009 nog evenveel voor als in 2001. Dat de woonsituatie slecht is, en/of het kind een moeilijk temperament heeft, en/of dat beide ouders laag opgeleid zijn, komt momenteel echter veel minder voor dan een decennium geleden. Het zijn vooral de ontwikkelingen in deze drie risicofactoren die de daling van het aandeel risicogezinnen tussen 2001 en 2009 verklaren (zie tabel 2).

Tabel 2: Voorkomen van afzonderlijke risicofactoren (% gezinnen) naar jaar

	2001	2005	2009
Vier of meer kinderen	11%	12%	11%
Slechte woonsituatie (kind kan nauwelijks naar buiten, te kleine woning)	12%	11%	8%
Temperament van het kind (moeilijk, druk en ongeconcentreerd, en kan zich slecht beheersen)	12%	10%	7%
Laag opgeleide ouders	9%	8%	6%
Laag gezinsinkomen	8%	8%	7%
Ziekenhuisopname van het kind	6%	5%	6%
Eenouder gezin	5%	6%	5%
Middelengebruik (alcoholprobleem of verslaving)	5%	4%	3%
Depressieve ouder	4%	3%	3%
Laag geboortegewicht	2%	2%	2%
Gehandicapt broertje of zusje	2%	2%	2%

GEZINNEN EN HULP

Beschermende factoren

Naast risicofactoren zijn er ook zogenaamde 'beschermende' factoren. Dit zijn factoren die de werking van risicofactoren kunnen 'dempen', maar slechts in beperkte mate. Beschermende factoren spelen geen rol op zich, maar bieden tegenwicht aan risicofactoren. Hier zijn zes beschermende factoren meegenomen: overeenstemming over de opvoeding tussen de ouders, mogelijkheid om te praten over opvoeding met anderen, mogelijkheid om hulp in te roepen van buiten, ouder is over het algemeen tevreden over de buurt, beide ouders zijn religieus/levensbeschouwend en beide ouders hebben een betaalde baan. Bij vier tot en met zes beschermende factoren spreken we in dit onderzoek van 'verhoogde bescherming'.

Tabel 3: Totaal aantal beschermende factoren in gezinnen van jonge kinderen naar onderzoeksjaar

	2001	2005	2009
0 t/m 3 beschermende factoren	38%	34%	25%
4 t/m 6 beschermende factoren = verhoogde bescherming	62%	66%	75%
Totaal	100%	100%	100%

In 2001 was bij zes van de tien jonge gezinnen sprake van verhoogde bescherming (62%). In 2009 is dat gestegen tot driekwart van de jonge gezinnen (75%). Kijken we naar de afzonderlijke beschermende factoren dan blijken bijna alle ouders wel iemand anders (familie, vrienden, bureu) te hebben om mee te praten wanneer ze het moeilijk hebben met de opvoeding van de kinderen (2009: 96%). Negen van de tien ouders kunnen zo nodig ook altijd een beroep doen op iemand anders die kan inspringen wanneer er problemen met de kinderen zijn (2009: 89%). Negen van de tien ouders geven ook aan dat beide ouders het vrijwel altijd eens zijn over de opvoeding (2009: 90%). Er is tussen 2001 en 2009 weinig veranderd in de mate waarin de drie genoemde beschermende factoren voorkomen. Wat in deze periode wel is veranderd, is dat het in 2009 aanzienlijk meer voorkomt dat beide ouders een eigen inkomen hebben (2001: 43%, 2009: 60%). Ook zijn de ouders meer tevreden geworden over (de meeste aspecten van) de buurt waar ze wonen (2001: 22%, 2009: 29%).

Tabel 4: Voorkomen van afzonderlijke beschermende factoren naar jaar

	2001	2005	2009
Informele steun (praten over de opvoeding met anderen)	93%	95%	96%
Ouders zijn het vrijwel altijd eens over de opvoeding	88%	87%	90%
Informele steun (hulp van buiten bij problemen)	84%	85%	89%
Tweeverdieners	43%	49%	60%
Religieus	43%	39%	40%
Ouder is tevreden over de meeste aspecten van de buurt	22%	25%	29%

Risicofactoren en beschermende factoren

Zoals gezegd kunnen beschermende factoren op zichzelf negatieve ontwikkelingsuitkomsten zoals criminaliteit, schooluitval en dergelijke niet voorkomen. Beschermende factoren vergroten wel de 'veerkracht', waardoor kinderen zich ondanks veel risicofactoren toch positief ontwikkelen. Daarom kijken we met name naar de risicogezinnen zonder hoge bescherming. Kinderen uit deze gezinnen lopen de meeste kans op een negatieve ontwikkelingsuitkomst en behoefte aan zorg op hulp.

Vanwege het feit dat het om kleine aantallen gaat, wanneer we focussen op gezinnen met hoog risico en weinig beschermende factoren - zeker per gemeente - wordt er gewerkt met (voortschrijdende) gemiddelden over twee meetjaren. Dit sluit ook aan bij de werkwijze in het vorige themarapport over risicogezinnen (Smit & Hoffenaar, 2008). Dit levert het beeld dat er een daling is in het aandeel gezinnen met hoog risico en weinig bescherming in Zeeland van 4,6% naar 3,6% van het totaal aantal gezinnen met jonge kinderen. Ook in de gemeenten is op basis van deze voortschrijdende gemiddelden een daling te constateren met uitzondering van Sluis en Schouwen-Duiveland. Daarnaast blijkt de afname in Terneuzen en Goes wat kleiner dan in de andere twee stedelijke gemeenten Vlissingen en Middelburg (zie tabel 5).

Wanneer we de gemiddelden 2005-2009 van gemeenten vergelijken dan blijkt het percentage gezinnen met verhoogd risico en weinig bescherming significant hoger in de gemeente Vlissingen en significant lager in Kapelle, Hulst en Veere.

Tabel 5: Gezinnen naar risicocategorie, gemiddelden 2001/2005 en 2005/2009

gemeente	jaar	geen verhoogd risico*	risico hoog, veel bescherming	risico hoog, weinig bescherming	totaal
Borsele	2001-2005	96,2%	1,4%	2,4%	100%
	2005-2009	97,0%	1,2%	1,8%	100%
Goes	2001-2005	95,8%	0,2%	4,0%	100%
	2005-2009	95,9%	0,5%	3,6%	100%
Hulst	2001-2005	97,3%	0,6%	2,1%	100%
	2005-2009	97,4%	1,0%	1,6%	100%
Kapelle	2001-2005	96,0%	2,0%	2,0%	100%
	2005-2009	98,9%	0,0%	1,1%	100%
Middelburg	2001-2005	92,2%	1,9%	6,0%	100%
	2005-2009	93,8%	1,8%	4,4%	100%
Noord-Beveland	2001-2005	93,1%	0,0%	6,9%	100%
	2005-2009	96,4%	0,0%	3,6%	100%
Reimerswaal	2001-2005	90,4%	2,2%	7,4%	100%
	2005-2009	92,4%	2,6%	4,9%	100%
Schouwen-Duiveland	2001-2005	93,9%	2,7%	3,4%	100%
	2005-2009	94,0%	2,5%	3,6%	100%
Sluis	2001-2005	94,1%	1,4%	4,5%	100%
	2005-2009	94,1%	1,3%	4,7%	100%
Terneuzen	2001-2005	94,4%	1,5%	4,1%	100%
	2005-2009	94,0%	2,2%	3,8%	100%
Tholen	2001-2005	91,9%	3,9%	4,2%	100%
	2005-2009	93,0%	4,4%	2,6%	100%
Veere	2001-2005	97,2%	1,4%	1,4%	100%
	2005-2009	97,6%	1,4%	1,0%	100%
Vlissingen	2001-2005	88,4%	1,3%	10,3%	100%
	2005-2009	91,1%	1,4%	7,5%	100%
Zeeland	2001-2005	93,7%	1,7%	4,6%	100%
	2005-2009	94,6%	1,8%	3,6%	100%

* Niet alle aangeschreven ouders hebben de vragenlijst ingevuld. De verwachting is dat het percentage risicogezinnen onder ouders die niet ingevuld hebben, wat hoger is. Dit betekent dat het percentage gezinnen zonder verhoogd risico te hoog geschat is. In werkelijkheid ligt het waarschijnlijk iets lager.

GEZINNEN EN HULP

Opvoedingsstress

De ouders is via elf stellingen gevraagd naar het ervaren ouderschap (tevredenheid en belasting). Voorbeelden van deze stellingen zijn: het ouderschap geeft mij voldoening, ik heb het gevoel dat ik alleen sta voor de opvoeding van mijn kind, de verantwoordelijkheid voor mijn kind valt mij zwaar. Samen vormen deze stellingen een schaal voor 'opvoedingsstress' met als minimumscore 0 en maximum score 10. Een score van 10 staat voor extreem veel stress en een score 0 voor geen stress. Zeeuwse ouders lijken maar weinig onder opvoedingsstress gebukt te gaan. In 2009 bedroeg de gemiddelde score op de schaal 2,3. Dit was vrijwel dezelfde score als in 2005 (2,6) en 2001 (2,7). Tussen de gemeenten zijn geen verschillen zichtbaar.

Zorgen

Ook konden ouders via negen vragen aangeven of zij zich zorgen maken over hun kind. Hierbij gaat het om zorgen over het gedrag of over de emotionele ontwikkeling van het kind. Alle vragen samen vormen een schaal voor 'zorgen over het kind' die loopt van 0 voor geen zorgen tot en met 10 voor extreem veel zorgen. De ouders maken zich over het algemeen bijna in het geheel geen zorgen over hun kinderen. De gemiddelde score op deze schaal voor elk jaar en in elke gemeente is telkens 1.

Risicogezinnen en opvoedingsstress of zorgen

Ook al maken de ouders zich nauwelijks zorgen over het gedrag en de emoties van hun jonge kinderen, en geven zij aan zeer weinig stress te ervaren bij het opvoeden; het kan wel zo zijn dat ouders uit risicogezinnen zich meer zorgen maken en meer opvoedingsstress ervaren. Inderdaad is het zo dat ouders van gezinnen met verhoogd risico wat meer stress (1,6) en wat meer zorgen (3,5) ervaren dan ouders van gezinnen zonder verhoogd risico (stress: 0,9; zorgen: 2,5). Voor gezinnen met hoog risico en weinig bescherming lijkt dat nog wat sterker het geval, maar dit verschilt statistisch niet significant van de gezinnen met hoog risico en veel bescherming.

Hulp

Ouders is gevraagd naar bekendheid en gebruik van een scala aan hulpaanbieders voor opvoedings-, gedrags- en ontwikkelingsproblemen. In tabel 6 zijn de voorzieningen en het percentage ouders dat aangeeft contact te hebben gehad voor opvoedings-, gedrags- of ontwikkelingsvragen opgenomen. (Let op: ouders die hebben aangegeven dat hun kind een lichamelijke of verstandelijke beperking heeft, dan wel een ontwikkelingsachterstand zijn ook hier niet meegenomen in de analyse.)

Tabel 6: Percentage gezinnen dat contact had met (professionele) hulpverleners of hulpverlenende instanties voor opvoedings-, gedrags- of ontwikkelingsproblemen van kinderen naar onderzoeksjaar

	2001	2005	2009
Laagdrempelige hulp			
consultatiebureau/ouder en kindzorg	74%	90%	90%
huisarts	73%	88%	90%
kinderdagverblijf/peuterspeelzaal/school/leerkracht	72%	84%	85%
wijkverpleegkundige	34%	48%	50%
jeugdarts van GGD	14%	24%	32%
opvoedbureau	3%	4%	-
telefonische hulpdienst	2%	2%	5%
opvoedtelefoon	2%	2%	-
totaal	85%	94%	94%
Minder laagdrempelige hulp			
maatschappelijk werk	4%	7%	10%
gezinszorg	6%	7%	6%
sociaal pedagogische dienst (MEE Zeeland)	1%	1%	2%
Bureau Jeugdzorg Zeeland	1%	3%	4%
totaal	5%	9%	12%
Overige			
kinderarts/kinderteam	22%	23%	25%
logopedist	10%	10%	12%
homeopaat	10%	12%	9%
kinderfysiotherapeut	5%	7%	12%
opvoedsteunpunt	-	-	4%
vto-team	3%	2%	2%
niet aan instelling verbonden psychiater/psycholoog/ (ortho)pedagoog	2%	3%	4%
medisch kleuterdagverblijf (MKD)	1%	1%	2%
Ithaka	2%	1%	3%
raad voor de kindbescherming	2%	3%	3%
speltherapeut	2%	1%	2%
RPCZ	2%	1%	2%
instelling voor pleegzorg	1%	1%	2%
medisch orthopedagogisch centrum (MOC)	1%	0%	1%
Indigo	-	-	1%

GEZINNEN EN HULP

Uit tabel 6 blijkt duidelijk dat het consultatiebureau, de huisarts en de leerkracht of begeleider (van school, peuterspeelzaal of kinderdagverblijf) de belangrijkste plekken zijn voor ouders om hun vragen neer te leggen. Momenteel (2009) geven negen van de tien ouders aan contact gehad te hebben met het consultatiebureau (90%) en/of de huisarts (90%). Iets minder dan negen van de tien ouders (85%) hebben contact gehad met de leerkracht of begeleider (van school, peuterspeelzaal of kinderdagverblijf). Veel ouders hebben voor vragen of problemen ook contact met de wijkverpleegkundige (50%) en de jeugdarts van de GGD (32%). Alle tot nu toe genoemde instanties worden gerekend tot de laagdrempelige hulpaanbieders. Tot de laagdrempelige hulpaanbieders behoort (in 2009) ook nog de telefonische hulpdienst. Vijf procent van de ouders heeft er contact mee. Van de overige niet meteen laagdrempelige aanbieders, contacteren de ouders het meest de kinderarts (25%).

Wat uit tabel 6 ook duidelijk blijkt, is dat de ouders in 2009 aanzienlijk meer contact hebben met hulpaanbieders dan in 2001 nog het geval was. Ook landelijk is sprake van een stijging van het hulp gebruik (bron: MO-groep 2010). Voor de laagdrempelige hulp is dit een duidelijke trend. Kwam het in 2001 nog voor dat vijftien van de honderd ouders naar eigen zeggen geen enkel contact had met laagdrempelige hulp, in 2009 zijn dat er nog maar zes van de honderd. Ook het contact met minder laagdrempelige hulpaanbieders steeg. Hiertoe rekenen we het maatschappelijk werk, gezinszorg, bureau jeugdzorg, en MEE. In 2001 maakte 5% van de ouders gebruik van een of meer van deze instanties, in 2009 is dat meer dan verdubbeld tot 12%.

Gezinnen met een hoger aantal risicofactoren (drie of meer) maken, ongeacht verhoogde bescherming, over het algemeen niet meer of minder gebruik van laagdrempelige hulp dan gezinnen met minder of geen risicofactoren. Wel zien we dat bij enkele vormen van laagdrempelige hulp. Zo wordt het consultatiebureau wat vaker genoemd door gezinnen zonder verhoogd risico (84%) in vergelijking met gezinnen met een verhoogd risico en weinig bescherming (79%). De jeugdarts wordt juist vaker genoemd door gezinnen met verhoogd risico (29%-22%).

Gezinnen met een hoger risico maken echter wel veel meer gebruik van de minder laagdrempelige hulp en ook van de overige aan hen voorgelegde hulpinstanties. Drie van de tien gezinnen met een hoger risico hebben contact met een of meer van de instanties die minder laagdrempelige hulp bieden. Bij de gezinnen met een lager risico zijn dat er maar zeven van de honderd. Dit geldt voor elk van de genoemde vormen van minder laagdrempelige hulp: maatschappelijk werk, gezinszorg, MEE, Bureau Jeugdzorg.

Verder is opvallend dat gezinnen met verhoogd risico en veel bescherming ten opzichte van de gezinnen met verhoogd risico en weinig bescherming vaker gebruik maken van logopedie, kindersfysiotherapie en Ithaka (geestelijke gezondheidszorg).

Tevreden over hulp

De tevredenheid over de laagdrempelige hulpinstanties is groter dan bij de minder laagdrempelige hulpinstanties. Van de ouders die contact hadden met laagdrempelige hulpinstanties, geeft in 2009 93% (betreft consultatiebureau/ouder en kindzorg) tot 99% aan (betreft kinderdagverblijf/peuterspeelzaal/school/leerkracht) er tevreden over te zijn. De reeds hoge tevredenheid over deze instanties in 2001 is in de afgelopen jaren nog wat toegenomen. De grootste toename in tevredenheid geldt de telefonische hulpdienst (van 72% naar 94%). Maar ook consultatiebureau (van 89% naar 93%) en huisarts (van 94% naar 96%) kregen hogere scores.

Van de ouders die contact hadden met minder laagdrempelige hulpinstanties, geeft in 2009 84% (betreft maatschappelijk werk) tot 89% (betreft gezinszorg en MEE) aan er tevreden over te zijn. Bij een aantal instellingen voor minder laagdrempelige hulp is de tevredenheid gestegen over de periode 2001-2009. Dit geldt met name voor MEE Zeeland en Bureau Jeugdzorg. Voor de meeste hulpinstanties geldt dat gezinnen met verhoogd risico er iets tot veel minder tevreden over zijn dan gezinnen zonder verhoogd risico. Deze discrepantie in tevredenheid is het meest zichtbaar bij contacten met het opvoedsteunpunt, de Raad voor de Kinderbescherming, en het medisch kleuterdagverblijf (MKD). Het vto-team (team voor vroegtijdige onderkenning van ontwikkelingsstoornissen) is de enige instantie waarbij gezinnen met verhoogd risico juist aanzienlijk tevredener zijn dan gezinnen zonder verhoogd risico. De vto-teams zijn overigens inmiddels opgeheven. De functie vroegtijdige onderkenning wordt opgenomen in de Centra voor Jeugd en Gezin.

Conclusies

Uit het onderzoek onder ouders met jonge kinderen blijkt dat het percentage gezinnen met een hoog risico op negatieve ontwikkeling van de kinderen is afgenomen van 6% in 2001 naar 4% in 2009. Het zijn vooral de ontwikkelingen in drie van de elf risicofactoren die de daling van het aandeel risicogezinnen in Zeeland verklaren. Dat de woonsituatie slecht is, het kind een moeilijk temperament heeft of dat beide ouders laag opgeleid zijn, komt momenteel veel minder voor.

Wanneer we nog wat specifiek kijken, aan de hand van voortschrijdende gemiddelden, dan is ook het percentage gezinnen met de grootste kans op negatieve ontwikkeling, namelijk gezinnen met veel risicofactoren en weinig beschermende, afgenomen van 4,6% (2001/2005) naar 3,6% (2005/2009). In geen enkele Zeeuwse gemeente is daar een stijging in te zien. Wanneer we dit percentage toepassen op het totaal aantal gezinnen met een kindje in de leeftijd van 0-5 jaar dan gaat het in 2010 om bijna 700 gezinnen in Zeeland.

Het gebruik van hulp is toegenomen in de periode 2001-2009. Dit geldt zowel voor laagdrempelige hulp als voor minder laagdrempelige hulp. Dit lijkt in tegenstelling te zijn met het dalende percentage gezinnen met een risico op opgroei- of opvoedproblemen. Het gebruik van laagdrempelige hulp en vroegtijdig signaleren is echter flink gestimuleerd in de voorgaande jaren (zogenaamd 'voorafbeleid'), zodat problemen in een eerder stadium opgemerkt kunnen worden. Dit beleid lijkt succesvol: er worden immers meer gezinnen bereikt. Dit heeft waarschijnlijk ook een effect gehad op het gebruik van minder laagdrempelige hulp door doorverwijzing. De winst van het 'voorafbeleid' vertaalt zich (nog) niet in een afnemend gebruik van hulp. Wel zijn er signalen van afnemende jeugdproblematiek in de vorm van minder schooluitval (www.minocw.nl) en afnemend rookgedrag onder jongeren (Jeugdmonitor Zeeland). Ook landelijk zijn dergelijke signalen te zien zoals afnemende jeugdproblematiek in Rotterdam (GGD Rotterdam Rijnmond, 2008) en een betere beoordeling psychosociale situatie van kinderen (Hermanns, 2010).

De tevredenheid over de laagdrempelige hulp is hoog: meer dan 90% van de ouders is tevreden. Ook over de minder laagdrempelige hulp is de overgrote meerderheid tevreden: meer dan 80% van de ouders is tevreden.

Aanbevelingen

Gemiddeld heeft 4% van de gezinnen met jonge kinderen een hoog risico op een negatieve uitkomst gedurende de ontwikkeling van het kind. Het is van belang om deze gezinnen en kinderen in beeld te hebben en waar nodig vroegtijdig hulp te bieden. Het inventariseren en vastleggen van een beperkt aantal risico- en beschermende factoren bij screening en registratie in de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) kan daar een bijdrage aan leveren. Dit kan tevens aanknopingspunten bieden om beschermende factoren te benutten. Juist deze versterking van de kracht in de omgeving sluit goed aan bij een ontwikkeling in de hulpverlening waarbij steeds meer gefocust wordt op ondersteuning van het netwerk in plaats van op een (geïsoleerd) probleem. Deze aanpak voorkomt ook dat risicogezinnen te snel gezien worden als gezinnen met problemen. Het is namelijk een verhoogd risico, een verhoogde kans op hobbels in de ontwikkeling.

Kijkend naar de risicofactoren lijkt het voorkomen van echtscheiding een mogelijke kans. Wellicht kan laagdrempelige hulp bij relatieproblemen (echt)scheiding voorkomen en daarmee de kansen voor kinderen verbeteren. Bij de beschermende factoren is winst te behalen door een aanpak die leidt tot verbeteringen in de woonbuurt. Communities that Care wordt inmiddels geïmplementeerd in wijken in de Zeeuwse steden, waarbij wijkaanpak een duidelijk richtpunt is. Ook het stimuleren van het netwerk rond gezinnen voor hulp bij of praten over de opvoeding, bijvoorbeeld vanuit de CJG's, blijft belangrijk met het oog op de veerkracht van gezinnen.

Colofon

Analyse & rapportage:

Ankie Smit

Herman Braat

De Jeugdmonitor Zeeland is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland, de 13 Zeeuwse gemeenten en de verschillende instellingen die op het gebied van jeugd werkzaam zijn. Deze uitgave is tot stand gekomen in (mede)opdracht van de Provincie Zeeland en de Zeeuwse gemeenten.

Scoop, maart 2011

Postbus 407
4330 AK Middelburg
tel 0118 68 25 00
fax 0118 63 53 11